

İYİ PARTİ Genel Merkezi:

Mustafa Kemal Mahallesi, 2120. Cadde, No:9 Çankaya / Ankara 06520

Tel: +90 312 408 08 08 Fax: +90 312 408 08 09 / bilgi@iyiparti.org.tr

artagan

*Biz, yoksul bir ülke değiliz.
Biz, yoksul olduğuna inandırılan bir ülkeyiz!*

*Meral AKŞENER
İYİ Parti Genel Başkanı*

artagan

Nedir?

Çözümlerin değeri, sorunların büyüklüğü anlaşılmadan kavranamaz. Bu nedenle, ülkemizi yokluktan varlığa taşıyacak **Artagan** Projesini anlamak için Türkiye'nin sorunlarına dair bir ön bilgilendirme yapmak zorundayız.

Artagan, Türkiye'nin gerçek potansiyelini gün ışığına çıkarmak amacıyla hazırlandı. Projeyi ortaya çıkaran ve çözümler üretmeyi hızlandıran sorular şöyleydi:

Her anlamda büyük bir zenginliğe sahip bir ülkenin vatandaşları, nasıl olur da yoksulluğun pençesinde bir hayat sürer?

Avrupa'nın en büyük zenginliğine sahip Türkiye, nasıl olur da devamlı krizlerle boğuşmak zorunda kalır?

Binlerce yıllık devlet geçmişine sahip Anadolu'da, nasıl olur da yönetim mekanizması bu kadar keyfi ve hesap vermez şekilde işletilir?

Bütün bu sorunların altından kalkamamamız kimilerine göre "dış güçlerin işi". Bu durum belki de bizim tembelliğimiz ve vizyon eksikliğimizden kaynaklanıyor. Ya da, yüzyıllar boyunca ticaret yollarının merkezinde bulunmamız sonucunda, ticaret zekamız, adalet duygumuzun önüne geçtiği için gelişen dünyaya ayak uydurmakta zorlanıyoruz. Sorunu nasıl tanımlarsanız tanımlayın, **Artagan** nihai çözümü ortaya koyuyor. Sahip olduğumuz bu muazzam zenginliği açığa çıkarmamız, bu zenginliği toplumun tüm katmanlarına yaymamız ve her gelir grubuna barınma, sağlık, eğitim ve sosyal yaşam gibi hakları adilce sağlamamız mümkün. Özetle, **"Başka bir Türkiye mümkün!"**

Bugün yıkıcı inovasyon olarak adlandırılan, ticaretin de kurallarını değiştiren bir değişim sürecinden geçiyoruz. Bahsettiğimiz öyle güçlü ve hızlı bir değişim ki; pek çok dünya devini ticaret sahnesinden silerken, yeni teknoloji şirketlerinin de nice ülkenin sahip olduğundan daha büyük maddi kaynaklara ulaşmasını sağlıyor. Yıkıcı inovasyon doğası, kendi içinde yıkıma götüren tehditlerle birlikte, müthiş bir zenginliğe açılan fırsat kapılarını da aynı anda kullanıma sunuyor: Bu durum, yalnızca şirketleri değil, devlet yönetim mekanizmalarını ve dolayısıyla devlet yapısına sahip ulusların hayat standartlarını da tehdit ediyor. Çağın gerektirdiği değişimlere ayak uyduran devletler fırsat tarafında çok büyük yollar kat ederken, bu değişimi gerçekleştiremeyen ülkeler de inovasyonun yıkıcı etkisine maruz kalıyor. Türkiye de bu yıkıcı etkiye maruz kalan ülkelerden biri.

Hepimizin yüce bir değer atfederek Türk devleti olarak tanımladığımız ve 83 milyonun refahından sorumlu devletimiz, inovasyon, teknoloji ve bilişim alanındaki baş döndürücü değişimlere ayak uyduramadığı için her yıl ülke olarak trilyonlarca liralık bir kayba uğruyoruz. Bu mekanizmanın mevcut mali denetim organları, her gün gerçekleşen milyonlarca parasal işlemi denetlemekte son derece yetersiz kalıyor. Bu denetimsizlik, günün sonunda toplanan vergiler ve harcanan kamu kaynaklarında çok adaletsiz bir tablonun ortaya çıkmasına yol açıyor.

Devletin asli işlevi: Hukukun üstünlüğü, kuvvetler ayrılığı, adalet, fırsat eşitliği gibi kavramlar ile taşıyıcı yapının olduğu demokratik bir yönetim biçimidir. **Artagan**, bu tanımın tamamını özümseyen, daha güncel ve ekonomi temelli bir yaklaşımı ortaya koyuyor.

“Devlet, topraklarımızı koruduğu gibi, bu topraklardaki ekonomik değeri de korumakla yükümlüdür.”

Bizim temel sorunumuz tam da bu cümle içinde gizlidir. Vatanımızı koruma konusunda her daim maharet sahibi bir devlet yapısına sahip olmamıza karşın, bu topraklardaki ekonomik değeri koruma konusundaki sicilimiz de bir o kadar talihsizliklerle doludur. Bundan önceki sanayi devrimlerinin sunduğu fırsatları kaçırmış bir ülke olarak teknolojik gelişimin gerisinde kalmış bir devlet yapısının nasıl bir zarar verdiğini anlayabilirsek, Türkiye’yi önümüzdeki dönem bekleyen zenginliğin resmini de daha net olarak çizebiliriz.

İşte **Artagan**, tam da bu noktadan hareketle kuvvetler ayrılığını merkeze koyan bir devlet yapısıyla teknolojiyi birleştirerek, ülkemizin zenginlikleriyle çalışan insanlarımızın emeğini harmanlayan şimdiye dek yaşamadığımız bir bolluğun kapılarını aralıyor.

Artagan sayesinde sürekli olarak tasarruf açığı verip yurt dışından borç bulmaya çalışan ülkemiz tasarruf fazlası veren ve sürdürülebilir büyüme yakalayan bir ülkeye dönüşecek. İş dünyasının belini büken, daha fazla yatırımı engelleyen kredi faizleri yakın tarihimizin en düşük seviyelerine gerileyecek, üretim artacak, tüketim geniş kitlelere yayılacak. Eğitim, sağlık ve altyapı alanında kaynak yetersizliği sebebiyle gerçekleştirmediğimiz tüm atılımlar için ihtiyacımız olan finansmana sahip olacağız. **Artagan** bu atılımlar için, devlet bütçesine 300 milyar liranın üzerinde bir kaynak sağlarken, üretim ve tüketimin artması için gerekli olan uygun maliyetli kredileri de bankacılık sistemine 500 milyar liranın üzerinde bir yerli kaynak katarak sağlayacak. Bu sayılar şimdiye dek yanına bile yaklaşmadığımız bir zenginlik ve refah vad ediyor.

Artagan mucizevi bir reçete midir? Hayır! Çünkü bir çözümün mucize olarak nitelendirilebilmesi için, bilimin veya fizik kurallarının açıklayamadığı bazı unsurları içinde barındırması gerekir. **Artagan’ın** içinde ne bilimin açıklayamadığı bir sır ne de soğuk füzyon gibi bir yeni bir bilimsel keşif var. Yıllardır süregelen yetersiz devlet yönetimine rağmen, Türkiye her türlü finansal kaynağa sahip bir ülke. Bu zenginliği açığa çıkarmamız için gereken tek şey biraz vizyon, biraz güven, biraz da beceri. Yalnızca birkaç yıl içinde Türkiye’yi hayal bile edemediğimiz noktalarda taşıyacak bu dönüşümü gerçekleştirmek mümkün.

Artagan’ın vadettiği Türkiye mümkün!

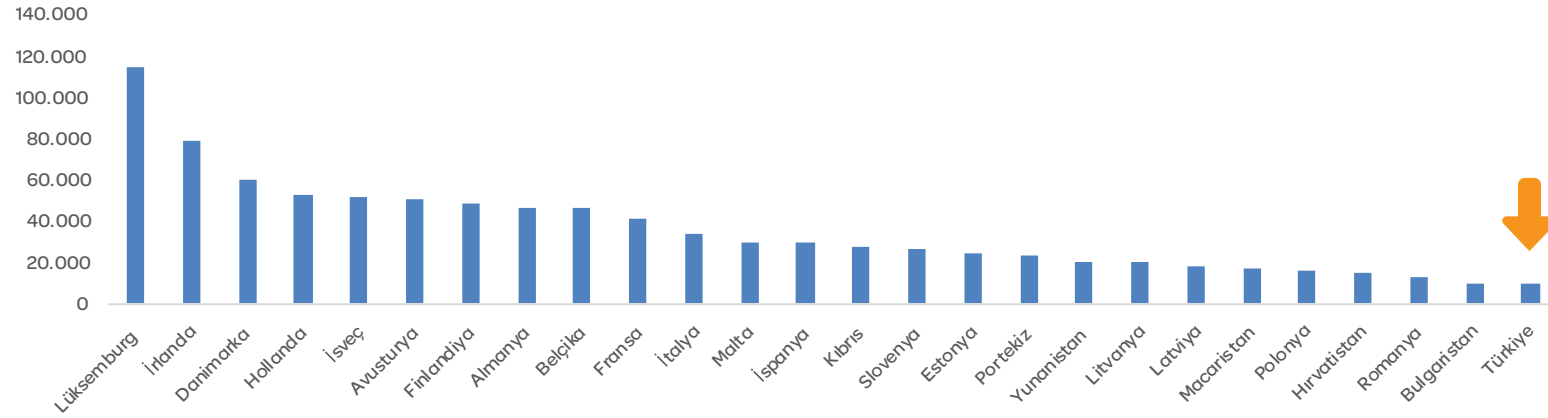
“Türkiye’nin Potansiyeli”

21. Yüzyılın artan rekabet ortamında neler yitirdiğimizi anlamak için Türkiye’nin gerçek potansiyeline vakıf olmalı ve on yıllardır süregelen öğrenilmiş çaresizlikten kurtulup Türkiye’nin fırsatlar envanterini ortaya çıkarmalıyız.

- Türkiye herhangi bir Avrupa veya Ortadoğu ülkesi ile kıyaslanamayacak kadar zengin kaynaklara sahiptir.
- Türkiye jeopolitik açıdan dünyanın en değerli topraklarına sahiptir. ABD, Rusya, Çin ve Avrupa’nın güç savaşında en önemli unsurlardan birisi Türkiye’nin sahip olduğu coğrafyadır.
- Tarihi boyunca farklı milletlere ev sahipliği yapmış Türkiye toprakları, kültür ve tarih turizmi açısından dünyanın en köklü ve en çeşitli mirasına sahiptir.
- Türkiye, 83 milyon nüfusu ile Avrupa ülkeleri arasında en büyük nüfusa ve en yoğun genç nüfusuna sahiptir.
- Türkiye ana doğalgaz ve petrol enerji hatlarının geçiş merkezinde yer alır.
- Türkiye, Rusya ve Avrupa’nın Ortadoğu’ya açılan ticaret yollarının geçiş noktasıdır.
- Karadeniz, Ege ve Akdeniz’e olan kıyıları ile Türkiye çok büyük bir deniz turizmi potansiyeline sahip ülkedir.
- Türkiye, başta bor ve altın madenleri olmak üzere pek çok kıymetli maden yatağının üzerinde yer alır.
- Türkiye, İspanya ile birlikte Avrupa’nın açık ara en büyük güneş enerjisi potansiyeline sahiptir.
- Türkiye, yenilenebilir enerji kaynakları açısından da Avrupa’nın en büyük potansiyele sahip ülkedir.
- Türkiye 783.000 kilometrekarelik toprağı ile Avrupa’nın en geniş yüzölçümüne sahip ülkedir.
- Türkiye tarımda Avrupa’nın en geniş ekili alanına ve ürün çeşitliliği açısından da en elverişli topraklara sahiptir.

Yukarıda sıraladığımız bu avantajlardan yalnızca bir tanesine bile sahip olmayan Avrupa ülkeleri olduğunu düşünürsek, Türkiye’nin önemi daha da ortaya çıkar. Gelin görün ki, huzur ve refah içinde yaşamak için her türlü kaynağına sahip Türkiye’de vatandaşımız yukarıda sıralı hiçbir kaynağına sahip olmayan bir Slovakya vatandaşından daha fakir durumda. Avrupa’nın yüzölçümü, jeopolitik değer ve tabii kaynaklar açısından en zengin ülkesi olan Türkiye kişi başına düşen milli gelir bakımından maalesef Avrupa’nın 34. sırasında yer alıyor.

Kişi Başına Düşen GSYH

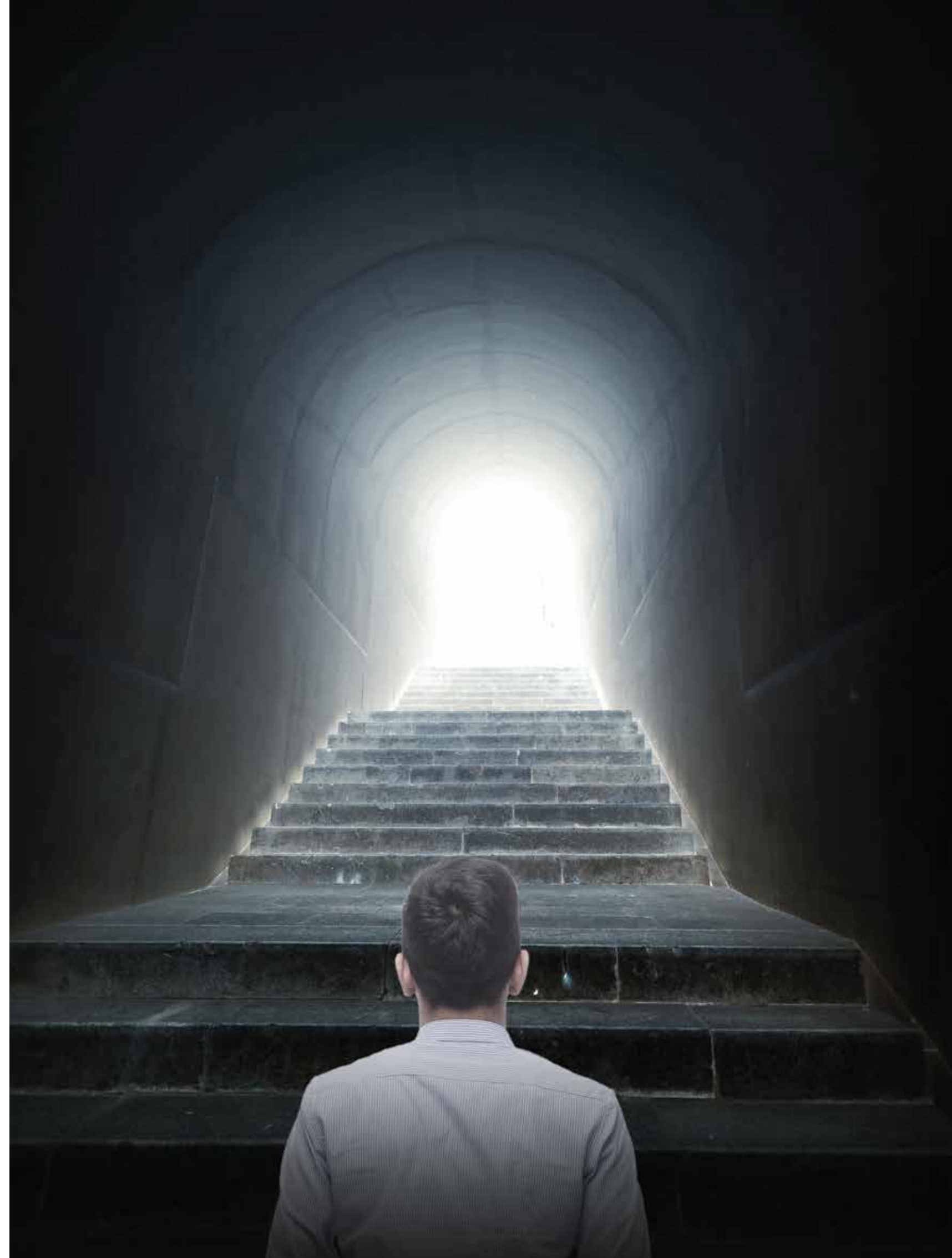
Krizden başını kaldıramayan ve AB eliyle birkaç kez iflasını ertelemiş Yunanistan'ın, Türkiye'nin toprağının altında birine olmasına rağmen kişi başına düşen milli geliri 19.500 dolar. Yani bir Yunan vatandaşı bir Türk vatandaşından en az 2 kat daha zengin. Türkiye'nin kriz içindeki Yunanistan'ı yakalaması için Türk ekonomisinin 11 sene boyunca %10 büyümesi, yani 11 sene boyunca Türkiye'nin dünyadaki en hızlı büyüyen ekonomi olması gerekiyor.

2002 yılından itibaren Türkiye'nin çok büyük bir aşama kaydettiği ne yazık ki gerçekleri yansıtmıyor. AK Parti 2002 yılında 240 milyar dolarlık milli geliri 19 yıl sonunda tam 3 kat büyüttü.

Bu süreçte, Güney Amerika ülkelerinden Peru ve Uruguay'ın ekonomisi 4 kat, açlıkla mücadele eden Afrika ülkesi olan Sudan'ın ekonomisi 6 kat, Rusya'nın ekonomisi ise 4 kat büyüdü. Ticari ambargo uyguladığımız Ermenistan ekonomisi 5 katın üzerinde büyüdü. Azerbaycan ekonomisi 7 kat büyüdü. Büyüme şampiyonu Çin 8 kat büyüdü.

Türkiye'nin de arasında bulunduğu gelişmekte olan ülkelerin 2002-2019 arasındaki ortalama büyüme rakamı %497. Diğer bir deyişle, dünya hızlı adımlarla koşarken Türkiye ancak yavaş adımlarla yürüyebildi. Özellikle partili Cumhurbaşkanlığı sistemine geçiş sonrası hızla bozulan mali disiplinin de etkisiyle Türkiye gelişmekte olan ekonomilerden bile negatif ayrıştı.

Bu örnekleri vermektaki amacımız kara bir tablo ortaya koymak değil. Aksine, siyaset tarafından elimizden alınan bu büyük zenginliğin ne boyutta olduğunu anlamamızı sağlamak ve siyasette yaşanacak bir zihniyet değişikliğinin Türkiye'yi hangi noktalara taşıyabileceğini göstermek istiyoruz.

artagan

Bir şey değişir, her şey değişir

Her çözüm kurgusu kaçınılmaz olarak bir sorunun teşhisi ile başlar. Binalardaki elektrik tüketimini bir sorun olarak tespit etmeniz gerekir ki, sensörlü ışıklandırma gibi çözümler ortaya çıkarılabilsin. Birbirine uzak yerleşim yerleri arasındaki kablolama maliyetleri ve kablolu telefonların taşınabilirlik sorunları yaşanmasa mobil telefonlar üretilebilir miydi? Sorunu bilmeden çözümün değerini anlamak da mümkün değildir.

Peki Türkiye'nin en büyük sorunu nedir? Biz diyoruz ki Türkiye'nin en büyük sorunlarından biri 2 trilyon liranın üzerinde bir değere ulaşan kayıt dışı ekonomi ve finansal sistem dışındaki paradır.

Kayıt Dışı Ekonomi ve Finansal Sistem Dışındaki Para

OECD'nin 2016 yılında MIMIC yöntemi ile yaptığı ölçümlere göre Türkiye'de kayıt dışı ekonomi %28,72 ile OECD ülkeleri arasında en yüksek orana sahip.

2017'de IMF'nin yine MIMIC yöntemiyle yaptığı kayıt dışı ekonomi araştırması da Türkiye'yi %27,2'lik oranda kayıt dışı ekonomi oranı ile 31 Avrupa ülkesi arasında Bulgaristan'ın ardından ikinci sırada gösteriyor. İşte tam da bu yüzden kayıt dışı gerçekleşen faaliyetlerden vergi toplayamadığımız için vergi yükünü sabit gelirli vatandaşın, vergi ahlakı gelişmiş şirketlerin üzerine yüklüyoruz.

Son 5 yılda ise gittikçe belirginleşen ekonomik kriz, mülteci akını ve asgari ücrette yaşanan artışlar sonucunda kayıt dışı ekonomi de artış eğiliminde seyrediyor.

Kayıt Dışı Ekonominin Sebepleri

Peki, bireyler ya da şirketler neden kayıt dışına yönelir? Kişi başına gelirin yüksek olduğu ekonomilerde kayıt dışına yönelim oranı daha azdır. Bunun nedeni salt bu ülkelerin zengin olması değildir. Ülkedeki kurumların kalitesi, işgücü piyasasının gelişmişliği, vergi oranları ve enflasyon gibi ekonomik nedenler kayıt dışına yönelimi etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Gelişmiş ülkeler yalnızca kişi başına gelirleri yüksek olduğu için değil, bu alanlarda da iyi durumda olduklarından kayıt dışı ekonomileri daha küçüktü

Kayıt dışı ekonominin nedenlerini ekonomik, sosyal, mali, siyasi ve idari şeklinde beş başlık altında ele almak mümkün: Artagan'ı hızlandıran da ülkemizin ne yazık ki bu beş alanda günden güne kötüye gitmesidir.

Enflasyonun, gelir dağılımındaki adaletsizliğin, işsizliğin, yasakların arttığı ve aynı zamanda üretim süreçlerinde verimliliğin düştüğü bir ekonomik yapıya sahibiz. Enflasyonun yüksek, ücretlerin düşük ve iş bulmanın zor olduğu bir ortamda bireyler vergi yükünü karşılamak istemiyor ya da sosyal güvenlik primlerinden fedakarlık edebiliyor. Üniversite mezunu olmasına rağmen iş bulmakta zorlanan gençlerimiz elden maaş almayı ama sosyal güvenlik primlerinin asgari ücret üzerinden ödenmesini kabul etmek durumunda kalıyor. Kayıt dışı istihdamın cazip hale gelmesi de kayıt dışı ekonomiyi besliyor.

Yeterince gelişmiş bir ekonominiz ve düzgün bir denetim altyapınız yokken vergi oranlarınızın yüksek olması da kayıt dışına yönelimi kaçınılmaz kılan faktörlerin başında geliyor. Bugün, ayda 4000 TL net ücret alan bir çalışanın şirketine maliyeti 7177 TL. %5 hazine indirimi geçerli olsa dahi şirkete maliyet, çalışanın eline geçeninin %72'nin üzerinde oluyor. Net ücret arttıkça da işverene maliyet artıyor. Yani devlet, şirketlere "sen çalışana ne kadar çok ücret vereceksen beni de o kadar çok göreceksin" mesajını veriyor. Bu nedenle şirketler işgücü maliyetlerini azaltma yolu olarak vergi kaçırma ve vergiden kaçınma yöntemlerine başvuruyor. Bu durum yalnızca ücretler için geçerli değil. Devlet, bir ürün ya da hizmetin üzerindeki vergiyi arttırdığında, bu ürünün merdiven altı üretimini ya da yasa dışı ticareti de özendiriyor.

Siyasetin bizzat kendisi de kayıt dışının nedenleri arasında yer alıyor. Vergi kanunlarının çok sık değiştiği ya da bir gün mutlaka vergi affının geleceğini bildiğiniz bir ortamda vergi ödemekten kaçınma da kaçınılmaz oluyor. Bazı şirketlere sıkça ve büyük miktarda istisna, indirim ya da muafiyet verilmesi, diğer şirketleri kayıt dışı faaliyette bulunmaya teşvik ediyor.

Artagan'ın odaklandığı alanlar arasında yer alan önemli bir diğer neden ise vergi denetimlerinin yetersizliği. Kurumların birbirleriyle veri paylaşmadığı, servet artışını sorgulamayan, hızlı aksiyon ve karar alamayan idari yapı kayıt dışını da kolaylaştırıyor.

Kayıt Dışı İstihdam

İnanması güç ama 83 milyon nüfusa ve çalışma çağında olanların toplam nüfusa oranının çok yüksek olduğu ülkemizde Sosyal Güvenlik Kurumu sadece 21 milyon kişinin katkılarıyla ayakta kalmaya çalışıyor. Üstelik 4 milyona yakın sığınmacıya da ev sahipliği yapıyoruz. 12 milyon emeklinin maaşını, 83 milyonun sağlık güvencesini, 4 milyon sığınmacının giderlerini, bu 21 milyon karşılıyor. Türkiye’de her bir emekliye karşı 1.65 çalışan düşüyor. Genç nüfusa sahip olmakla övünüyoruz ancak her bir emekliye düşen çalışan sayısında ABD’nin de Avrupa’nın da çok gerisindeyiz. ABD’de her bir emekliye 4 çalışan, Rusya’da ise 5 çalışan düşüyor. Yaklaşık 20 yıldır yaşanan nüfus sebebiyle çözüm arayan Japonya’da her bir emekliye 2.16 çalışan düşüyor. Dünyanın en yaşlı 3. Nüfusuna sahip Almanya’da bile bu oran 2.60’ın üzerinde.

Emekli Başına Düşen Çalışan Sayısı

Yıl	ABD	Rusya	Japonya	Almanya	İngiltere	Fransa	İtalya	İspanya
2015	4.06	4.84	2.16	2.88	3.23	3.00	2.65	3.27
2020	3.51	3.98	1.93	2.71	3.04	2.68	2.42	2.96
2030	2.73	2.94	1.75	2.06	2.51	2.24	1.91	2.23
2040	2.53	2.92	1.44	1.73	2.22	1.97	1.47	1.60
2050	2.48	2.50	1.28	1.69	2.08	1.91	1.38	1.29
2060	2.27	2.19	1.27	1.59	1.94	1.91	1.46	1.35
2070	2.10	2.61	1.31	1.57	1.93	1.85	1.51	1.45
2080	2.00	2.49	1.33	1.59	1.82	1.74	1.48	1.40
2090	1.92	2.22	1.33	1.55	1.71	1.67	1.46	1.37
2100	1.82	2.22	1.31	1.48	1.63	1.60	1.43	1.37

Kaynak: United Nations World Population Prospects

Her dört gencimizden biri işsizken bile bu durumu sadece işsizlik ile açıklamak mümkün değil.

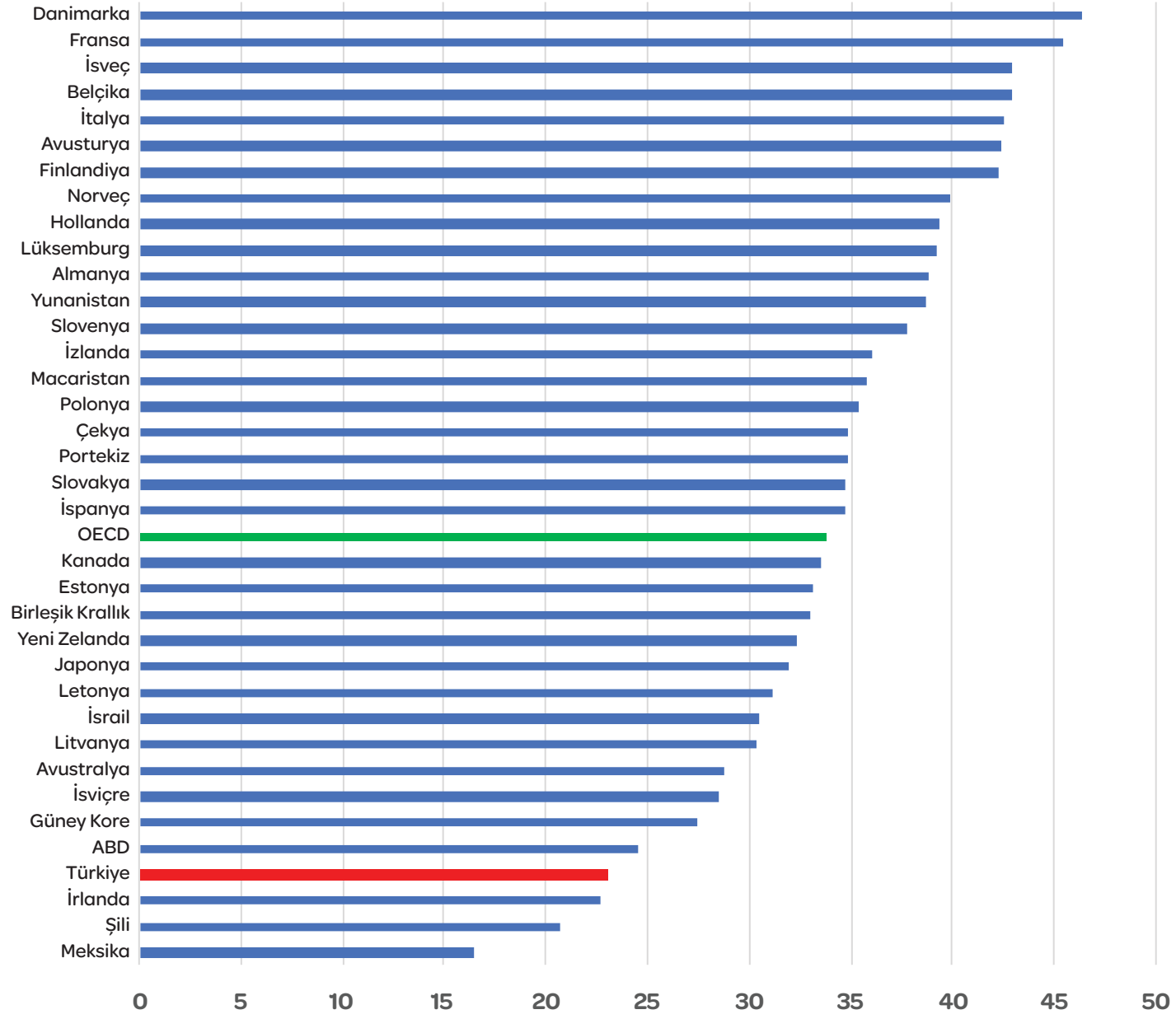
Türkiye nüfusunun yaklaşık dörtte biri kayıtlı çalışınca bütün vergi ve sosyal güvenlik primi yükü de kayıtlı çalışanın ve çalıştırmanın üzerine biniyor. Bu sebeple Türkiye’de çalışanın işverene maliyeti çok yüksek. ABD’de bir çalışanın maliyeti net ücretinin %30-40 üzerindeyken, Türkiye’de bu oran neredeyse %80’lere dayanıyor. Tüm Türkiye’nin yükünü 21 milyona yüklüyoruz. İşin daha da üzücü tarafı kayıtlı çalışan 21 milyon arasında yer alan 4 milyon 350 bin kişi ise kamuda çalışıyor. 83 milyon nüfusa sahip bir ülkede özel sektörde kayıtlı çalışan sayısı 16 milyonu zor buluyor. Yani ülkemizde her beş kişiden sadece biri özel sektörde kayıtlı ve güvenceli bir şekilde istihdam ediliyor.

Ücretli çalışanın eline net olarak geçen rakamın da vergiden muaf olduğunu söyleyemeyiz. Örneğin, çalışanlar temel besin maddeleri aldığı anda %8 KDV ödüyor, arabasına aldığı akaryakıtın %60’ını vergi olarak geri ödüyor. Bir otomobil aldığı anda ise, en düşük vergi dilimine giren bir otomobil olsa dahi, neredeyse otomobile ödediği fiyat kadar vergi ödüyor.

Bu kadar yüksek vergi oranlarına karşı beklentimiz elbette Türkiye’nin dünyanın en çok vergi toplayan ülke olmasıdır, ancak durum tam tersi yönde...

Akaryakıt, otomobil, elektronik ve pek çok diğer kalemden dünyanın en yüksek vergi oranlarını uyguluyor olmamıza karşın Türkiye OECD ülkeleri arasında en az vergi toplayan ülkeler arasında yer alıyor. Ülkelerin vergi yükü Vergi Geliri + Sigorta kesintileri/GSYH formülü ile belirlenir. Bu formüle göre Türkiye’de toplamda %25 oranında bir vergi yükü bulunuyor. Bu oran Danimarka ve İsveç gibi ülkelerde %45 seviyelerine kadar çıkabiliyor. %34,25 vergi yükü ile OECD ülkelerinin ortalaması bile Türkiye ortalamasının çok daha üzerinde yer alıyor.

Vergi Gelirlerinin Milli Gelire Oranı (% , 2019)

Kaynak: <https://data.oecd.org>

Ağır vergi yükünün verimsiz bir mali sistemle birleşmesi sonucu Türkiye vergi geliri üretmiyor. Yani durumu özetlersek, bu yönetim sistemi, özel sektörün kayıtlı istihdam sağladığı bir büyüme modeli uygulamadığı, gücünün yettiği şirketlerden vergi topladığı ve vergi vermeyi özendirecek bir yapıdan hızla uzaklaştığı için vergi oranları yüksek ama vergi gelirleri düşük. Az sayıda çalışanın ve şirketin çok yüksek vergiler verdiği çarpık bir sistemimiz var.

Zayıf Mali Denetim

Kayıt dışı ekonomiyi besleyen unsurlar ile devletlerin mali denetim mekanizmaları onlarca yıldır rekabet halinde. Buna karşın kayıt dışı ekonomiyi besleyen unsurlar devlet mekanizmalarından çok daha organize ve çok daha hızlı hareket ediyor. Son 20 yılda naylon faturaya yönelik sayısız baskın yapılmasına karşın naylon fatura üretimi artarak devam ediyor. Yapılan operasyonlarda yıllar içinde ele geçen fatura miktarı ve fatura üretiminde kullanılan paravan şirket sayısı da artıyor. Son dönemlerde ifşa edilen ilişkiler Türkiye'nin uluslararası çapta da bir kara para aklama merkezi haline geldiğini gösteriyor.

2011 yılında malum kişilere özel borç affı çıkarılarak 608 milyon liralık vergi borcunun silinmesi Mali Denetim tarihinde bir mihenk taşıydı. Vergi borçlarının affı Türkiye'de yeni bir konu değil. Daha önce de pek çok kez çıkartılan af veya yapılandırılmalarla, vergi mükelleflerinin biriken borçlarını ödemeleri için türlü kolaylıklar sunuldu. Ancak iktidara yakın bu grupların vergi borçlarının silinmesi, bu aflarla kıyaslanamayacak kadar adaletsiz ve devlet ciddiyetiyle bağdaşmayan bir tutumdur. Daha önce çıkartılan vergi yapılandırma uygulamalarında indirim tabii tutulan borçlar, borcun faizi ve borca ilişkin cezalarla sınırlı iken, iktidara yakın bu şirketlerin KDV gibi vergi asılları da silindi.

Sonuç olarak her fırsatta önemine hatta kutsallığına vurgu yapılan vergi verme, özellikle Partili Cumhurbaşkanlığı Yönetim Sistemi'ne geçtikten sonra tamamen acımasız bir siyasi araç haline getirildi. Siyasi baskılardan ve amaçlardan arındırılmış olması gereken Gelir İdaresi Başkanlığı bugün Partili Cumhurbaşkanı'nın tekeline bırakılmış hale geldi.

Oysa, mali denetime, vatani savunmak kadar değerli siyaset üstü bir görev gözüyle bakmak zorundayız. Bu görev bir siyasi parti adına değil, Türk milleti adına icra edilmelidir. Mali Denetimin statüsü ancak, İYİ Parti'nin İyileştirilmiş, Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem önerisinde vurgu yaptığı kuvvetler ayrılığı penceresinden değerlendirilebilir.

Siyasetin bu kadar geniş yetkiler ile donatılmasının toplum üzerinde ikinci bir etkisi daha olur. Kendi etki alanını genişletmek isteyen her türlü organizasyon, rant birliktelikleri, suç çeteleri – yetkiyi elinde barındıran erke- yani iktidara yakın olmak için büyük uğraş verirler. Partili Cumhurbaşkanlığı Sistemi'nde iktidar ile yakın bir bağ kurmak, her türlü ayrıcalığı elde etmeye ve yargının bile dokunamayacağı bir kudreti satın almaya yeterlidir. Kuvvetler ayrılığının etkin olduğu hukuk devletlerinde ise siyasi ilişkilerin yargı önünde dokunulmazlık veya vergi affı gibi ayrıcalıklar sağlaması mümkün değildir. Kuvvetler ayrılığı, rant peşinde koşanların siyaset ile ayrıcalıklı ilişki geliştirme motivasyonunu büyük ölçüde ortadan kaldırır.

Mali denetimi zayıflatan bir diğer etken de denetimi sağlayacak sistem eksikliğidir. İyi işleyen sistemler insanların olağanüstü fedakarlığı üzerine kurgulanmaz. Tam tersine ilişkinin iki tarafına da avantaj sağlayan sistemler sürdürülebilir ve etkili olabilir. İş dünyasında sürdürülebilir sistemler kazan-kazan formülleri üzerine inşa edilir. Kazan-kaybet veya kazan-fedakarlık yap sistemleri ise en nihayetinde çökmeye veya yozlaşmaya mahkumdur.

Artagan'ın amacı, İyileştirilmiş ve Güçlendirilmiş Parlamenter Sistemi'nin omurgasını oluşturan kuvvetler ayrılığına dayanan ve "İnsan eliyle bozulamayacak kadar sağlam adaletli bir ekosistem" oluşturmaktır. Ancak bu şekilde toplum ve devlet arasında kazan-kazan bir denge kurulabilir.

Çözüm

Nakitsiz Toplum

Bir gerçeğin farkına varmalıyız. İnsan eliyle düzen sağlamanın mümkün olmadığı bir çağa doğru adım atıyoruz. İnsan faktörü zincirdeki zayıf halka olma yolunda ilerliyor. Her gün kredi kartı ve banka kartlarımızla 40 milyona yakın işlem gerçekleştiriyoruz. Dijital bankacılık ve ATM makineleri olmasa, bugün yaptığımız işlemleri yapmak için banka şubeleri önünde kilometrelerce kuyruk beklememiz gerekirdi. Çevrimiçi bankacılık ile çok daha az eforla çok daha fazla sayıda ve üstelik çok daha ucuza işlem yapabiliyoruz. Geçmişte bir EFT talimatı için banka şubeleri çok yüksek oranlarda komisyonlar alırdı. Günümüzde ise hiçbir komisyon bedeli ödetmeden bu hizmeti sağlayan dijital bankacılık ağları var.

Bugün dijital bankacılık toplumun yaklaşık %50'si tarafından kullanılıyor. Banka kartlarımızla her yıl 100 milyonun üzerinde nakit çekim yapıyoruz. Kredi kartlarımızla 4 milyara yakın işlem yapıyoruz. Bu kadar yoğun bir trafiği güvenlik altına almak için bankalar akıllı yazılımlar üretmek zorunda kalıyor. Örneğin, kredi kartınızı gün içinde iki farklı şehirde kullandığınızda banka tarafından şüpheli işlem gerekçesiyle otomatik olarak araniyorsunuz. Arka planda çalışan akıllı yazılımlar birbirinden uzak iki farklı bölgede kısa bir zaman aralığında işlem yapmanızdan şüphelenip kartınızın kopyalanmış olabileceği sonucuna ulaşıyor. Yurtdışından veya internetten yüklü bir işlem yaptığınızda banka tarafından otomatik olarak aranıp sesli yanıt sisteminde bu harcamaları doğrulamanız isteniyor. Bankalar, bütün bu alanlardaki yatırımlarını, itibarlarını ve müşterilerini korumak için daha da fazla arttıracaklar.

Bankalar hissedarlarını ve itibarını korumak adına her türlü yatırımı yaparken, Türkiye devleti 83 milyon hissedarının hakkını korumak adına ne yapıyor?

Bankacılık sistemi kelimenin tam anlamıyla çağ atlamışken devlette mali denetim halen vergi memurlarının kişisel araştırmaları ile yapılıyor. Şirketlerin vergi beyanları bir merkezi veri tabanına kaydediliyor olsa da sistemdeki anomalileri görmek için mutlaka bir vergi memurunun derinlemesine inceleme yapması gerekiyor. Üstelik vergi memurları bir şirketin kime fatura kesip kimden fatura aldığını neredeyse bir ay gecikmeli olarak görebiliyor.

Bunun yanında vergi daireleri, bireylerin kazancına ilişkin çok daha az bilgiye sahip. Gelir beyanları gerçek veriler üzerine oluşturulmak yerine, "en az ne kadar vergi verebilirim" sorusuna cevap aranarak oluşturuluyor. Hemen herkes, gücü oranında bu sahtecilikten faydalıyor. Vergiden kaçınma içgüdüğü işletmenin ölçeği veya gelir durumu ile bağlantılı da değil. En büyük işletmeden en küçüğüne, yasal ticaretten yasadışı faaliyetlere kadar kayıt dışı virüsü toplumun tüm hücrelerine yayılmış durumda.

Artagan, tam da bu noktada devreye giriyor. Parasal hareketlerin tamamını merkezi bir veri tabanı üzerinde görme imkanımız olursa tüm bu işlemleri bilgisayarlar aracılığıyla anlık olarak değerlendirme şansına sahip olabiliriz. Günlük 40 milyon işlemin muhasebesini yapmak bir insan için imkansızdır. Bir kişi 24 saat boyunca hızlıca sayı sayıya bile gün sonunda sayabileceği en büyük sayı 500.000 olurdu. Oysa, günümüzde saniyede milyarlarca işlem yapabilme kapasitesine sahip bilgisayarlar için 40 milyon veriyi işlemek saniyenin onda birinde gerçekleşecek kadar küçük bir iş yükü demek. Ne var ki, bu işlemlerin bir bölümü hiçbir dijital iz bırakmayan eski usul yöntemlerle gerçekleşiyor. Değişimin tam da bu noktada başlaması gerekiyor.

"Eğer bir şey ölçülebilir ise, onu ölçümlerle. Eğer ölçülebilir değilse, onu ölçülebilir yap."

Galileo Galilei

Bir Şey ölçülenebilir ise, ölçümle!

Artagan ölçümlemek üzerine kurulu bir ekosistemdir ve özünde iki temel hedefi vardır:

- **İnsan kaynağı ile ölçümleyemediğimiz bu karmaŐık düzeni, yapay zekâ yardımıyla ölçümlemek.**

- **Ölçümleyemediğimiz para akışını ise ölçülebilir hale getirmek.**

Artagan, tüm mali kayıt ve denetimin yapay zekâ aracılığı ile yapılmasını sağlayan bir mali denetim ağıdır: Geleceğin değil, bugünün olanakları ile kurgulanmıŐ bir ekosistemdir. Artagan, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 21. yüzyıldaki adıdır. Geçmiş yüzyıldan kalan Gelir İdaresi Başkanlığı haftanın 5 günü günde 8 saat çalıŐabiliyor iken, Artagan 7 gün 24 saat hiç yorulmadan çalışma becerisine sahiptir.

Artagan, ülkedeki tüm parasal hareketlere ilişkin verileri; bankalar, finansal kuruluşlar ve menkul yatırım Şirketleri ile kuracağı veri paylaşım ağı üzerinden elde eder. Bu kurumların sunucuları ile Artagan sunucuları arasında kurulu veri paylaşım protokolleri aracılığı ile tüm para transferleri anlık olarak Artagan'a aktarılır. Bu veri kayıtları ise kapalı devre bir blok zinciri ile kayıt altına alınır.

Benzer bir veri paylaşım ağını Findeks adıyla bildiğimiz Kredi Kayıt Bürosu da kullanmaktadır. Findeks, bankaların batık kredi riskini düşürmek üzerine kurulmuŐtur. Geçmişte bir kişi bir maaş bordrosuyla beş farklı bankadan kredi başvurusunda bulunup ödemeyeceği boyutta kredi ve kredi kartı limiti alabildiği için bankalar müşteri kayıtlarını paylaŐabilecekleri, Kredi Kayıt Bürosu adında bir veri paylaşım ağı kurdular. Bugün hangi bankaya giderseniz gidin, o bankadaki çalışanlar sizin başka bankalara ait aşağıdaki kredi bilgilerinizi görüntüleyebilir ve kredi notunuz bu verilere göre oluşturulabilir:

- **Daha önce kullanılan krediler ve bu kredilere ilişkin ödeme bilgileri,**
- **Bankalardaki mevcut krediler,**
- **Bankalardaki mevcut kredi kartı limitleri ve bu limitlerin doluluk oranları,**
- **Kredi kartı borcunun zamanında ödenip ödenmediği bilgisi.**

Artagan da tıpkı Findeks'in çalıŐtıđı prensip ile, tüm finansal kurumlar ile veri paylaşım ağı kurarak Türkiye'nin muhasebesini tutacak bir veri tabanıdır. Findeks'in veri tabanında herkesin bir kredi risk raporu oluŐuyorken, Artagan'da da her bir bireyin ve Şirketin mali tablosu oluşur.

Anlık Mali Tablo

Bilanço ve gelir tablosu; muhasebe kayıtlarında kullanılan temel iki mali tablodur. Borsada işlem gören Şirketlerin değeri büyük ölçüde bilanço ve gelir tablosu üzerinden belirlenir.

Bilançolar sadece mevcut durumunu yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda geçmiş yıllara ait verileri de tutar: Bu sayede Şirketin mali açıdan hangi noktadan baŐlayıp nereye doğru ilerlemekte olduğuna ilişkin veri sağlarlar. Nakit varlıklar, taŐınmaz varlıklar, yatırımlar, stoklar, kısa vadeli borçlar, uzun vadeli borçlar, Şirket sermayesi, Şirketin yükümlülükleri gibi pek çok farklı kalemdeki veri bilançolarda bulunur. MR ve röntgen cihazı bir doktor için ne anlama geliyorsa, bilanço da bir muhasebe uzmanı için aynı anlama gelir: Bilanço, bir Şirketin röntgenini çıkarır.

Gelir tablosu ise Şirketin mevcut faaliyetleri üzerinden ne kadar gelir elde ettiğini, üretim ve operasyonun maliyeti gibi kârlılık ve verimliliği yansıtan veriler sunar.

Artagan'ın fonksiyonu ise bankalardan gelecek veriler iŐıđında Şirketlerin de bireylerin de anlık olarak mali tablolarını oluŐturmaktadır.

Bir vatandaşın anlık olarak mali tablosunun oluŐması o kişinin ekonomik durumunun çok net bir Şekilde değerlendirilmesini sağlar. Bireylerin anlık mali tabloları, Şu soruların cevapları ile güncellenmiŐ olur: Bu vatandaşın geliri giderini karşılıyor mı? Geçtiğimiz aylarda ekonomik düzeyi iyiye mi kötüye mi gitti? Mevcut varlıkları borçlarını karŐılamaya yetiyor mu? Aylık ne kadar kredi borcu ödeyebilir? Artagan, bu verileri birden fazla anahtar ile Őifreler ve yapay zekanın dışındaki eriŐime kapatır. Böylece verilerin gizliliği de korunmuŐ olur. Artagan, bu mali tabloları oluşturmak için tüm parasal hareketleri bankalar ile kurulacak veri paylaşım ağı üzerinden elde eder.

- **Kredi kartı işlemleri**
- **Havale/EFT transferleri**
- **Döviz alım satım işlemleri**
- **Borsa, VOIP, fon yatırım hareketleri**
- **YurtdıŐı para transferleri**
- **Sözleşme ile vadedilmiŐ gelir/giderler**
- **Çek-senet gibi vadeli alacak/verecekler**

Tüm veriler bir bilgisayar iŐlemcisi tarafından "ölçülebilir" bir formata dönüŐtürüldüđünde; mali suçlar, eksik beyan edilen gelirler ve kayıtlarda yapılan hatalar da algoritmalar tarafından izlenebilir hale gelir. Bir bilgisayar iŐlemcisi bile Gelir İdaresi Başkanlığı bünyesinde çalışan 40.000'e yakın personelden daha hızlı veri iŐleme kapasitesine sahiptir. Tüm veriler dijital kayıtlara indirgendiğinde, algoritmalar saniyeler içinde 83 milyona ait verileri inceleyerek, herkesin mali tablolarını güncelleyecek ve keŐfettiđi anomalileri anında raporlayabilecek verime eriŐir. Kayıt dışı ekonomiyi besleyen tüm hortumlar kesileceği gibi, çoğu suç veya mali hatalar, daha oluşmadan engellenebilir hale gelir. Kalpazanlık, kaçakçılık, naylon fatura, sahte beyan gibi pek çok mali suç da tarihe karıŐır.

Bir şey ölçülenebilir değilse, ölçülebilir yap

Asgari ücretli tıpiş tıpiş vergi öderken gücü yetenin vergi kaçırdığı bu adaletsiz düzen sona erer.

Sorunumuz şu ki, tüm para hareketleri dijital kanallar üzerinde gerçekleşmiyor. Her gün nakit kullanıyoruz: Döviz bürolarından döviz alıp bozduruyoruz, senet imzalıyoruz, çek alıp veriyoruz, üstelik, bu senet ve çekler bir ödeme aracı gibi her gün el değiştiriyor.

Nakit para ve nakit para ile yapılan her türlü varlık transferi bilgi aktarımında boş alanlar üretir. Bunu insanın sinir sistemi gibi düşünebiliriz. Ayağımızı taşa vurduğumuzda bu darbe sinir sistemimiz aracılığı ile beyne, yani karar alma merkezi olan organımıza aktarılır. Bir sivrisinek kulağımıza yaklaştığında, ses dalgaları kulağımızın içindeki mekanizmayı titreştirir ve aynı sinir sistemi bu bilgiyi beynimize aktarır. Düşmeden yürümek ya da otomobil sürmek için bu veri aktarımının kesintisiz ve anlık bir şekilde iletilmesine ihtiyaç vardır. Adım atarken saniyenin onda biri kadar ufak bir gecikme bile merdivenden düşmemize ya da aracımızla kaza yapmamıza sebep olabilir. Mevcut ekosistemimizi, omuriliği zedelenmiş, felçli ve yatağa bağlı yaşayan, sadece konuşma becerisine sahip bir insan olarak resmedebiliriz. Bu insanın yeniden ayağa kalkıp sağlıklı bir şekilde çalışması için tüm sinir uçlarındaki bilgi akışının yeniden sağlanması gerekir. Ekonomideki sinir sistemimizdeki tahribatları oluşturan ve ekonomiyi felce uğratan da kayıt dışındaki nakit para akışıdır.

Artagan'da gerçekleştireceğimiz ilk aşama, Türkiye'deki tüm para akışını dijital sistemlere taşıyarak nakitsiz toplum sürecine hazırlanmak olacaktır. Bu hazırlıklar, eşzamanlı olarak ilerleyecek aşağıda listelenmiş adımlardan oluşur. Ancak bu süreç sonunda nakitsiz toplum ideali Artagan ile işleyebilir aşamaya gelir.

- Tüm nüfusun finansal sisteme kayıt edilmesi,
- Temassız kredi kartı ve diğer mobil ödeme yöntemlerinin tüm vatandaşlarımız tarafından kullanımının sağlanması,
- Dijital ödeme yöntemlerini bilmeyen ihtiyaç sahiplerine gerekli eğitimin verilmesi,
- Şube üzerinden işlem yapanlara bu hizmetlerin devamının sağlanması için banka şubelerinin Artagan'a göre düzenlenmesi,
- Şubelere uzak yerleşim yerlerine mikro şubelerin açılması, ortak banka şubelerinin ve Artagan danışma ofislerinin açılması,
- Vatandaşlara gerekli destek ve bilgilendirmenin sağlanması için yerel yönetimler, valilik, kaymakamlık ve muhtarlıklara eğitim verilmesi,
- Tüm esnaf ve işletmelerin pos cihazı ve/veya mobil ödeme yöntemleriyle donatılması,
- Medya kanallarından bu dijital sistem ile ilgili bilgilendirme yayınlarının yapılması,
- Banka, yatırım kuruluşları ve menkul değerler şirketlerinin Artagan ile veri paylaşım standartlarının belirlenmesi ve gerekli yazılım altyapısının tamamlanması,
- Vergi dairelerinde personel eğitimi ve vergi mevzuatının Artagan'a göre yeniden oluşturulması.
- Nakitsiz toplum için gerekli hukuki değişikliklerin yapılandırılması ve uygulanmaya başlanması.

Artagan sonrası oluşacak ekosistemde tüm harcamalar kayıtlı finansal sistem üzerinden geçecektir.**Artagan** aşağıdaki başlıklarda yer alan tüm para hareketlerinin dijital altyapılar üzerinden gerçekleştirilmesini sağlar:

- **Mikro Ödemeler;** seyyar satıcıllılar, market alışverişi, otopark, otobüs, dolmuş, taksi gibi günlük hayatımızı sürdürmemiz için gerekli olan harcamalar.
- **Makro Ödemeler;** Konut, otomobil gibi satın almalar.
- **Para Transferleri;** Borç verme, harçlık verme, hizmet ödemesi gibi bireyler arası tüm para transferleri ile şirket-birey ve şirket-şirket arasındaki para transferleri.
- **Vadeli İşlemler;** Çek-senet vb. ileri tarihli ödemeler için kullanılan değerli kağıtlar.
- **Yatırımlar;** Altın, gümüş, döviz, hisse senedi, kripto para gibi yatırımların alım satımı.

Mevcut bankacılık ve pos cihaz altyapısı halihazırda bu imkanları fazlasıyla sunuyor. Belli bir bedelin üstünde ise, temassız ödeme yerine daha çok yaygın kullanılan kredi kartı ile alışveriş imkânı sağlanıyor. Bireyler arası borç verme, harçlık gönderme gibi işlemler için ise bankacılık sistemi halihazırda pek çok seçenek sunuyor. İster mobil bankacılık üzerinden ister internet bankacılığı aracılığı ile ister şube üzerinden eski usullerle olsun; nakitsiz bir toplumda, para transferleri dijital varlıkların bir hesaptan diğerine aktarılması şeklinde gerçekleşir. Paranın her hareketi mutlaka dijital bir iz bırakır.

Tüm para alışverişinin dijital sistemler üzerinden gerçekleştiği nakitsiz toplum kavramı birkaç yıldır dünya gündemini de meşgul eden bir konu. İsveç, Norveç gibi İskandinav ülkeleri önümüzdeki beş yıl içinde nakit para alışverişini kaldırmak üzere çalışmalar yapıyorlar. Hindistan 2018'de başarısız bir deneme yapmasına karşın, şu anda nakit kullanımı azaltmak için yüksek değerli banknotları azaltarak nakit para kullanımını sınırlandırıyor. Çin'de Unionpay, WechatPay, Tenpay, Alipay gibi mobil ödeme yöntemleri birincil ödeme aracı olarak kullanılıyor: Bu mobil ödeme yöntemlerini kullananların toplam sayısı ise yaklaşık 1 milyar.

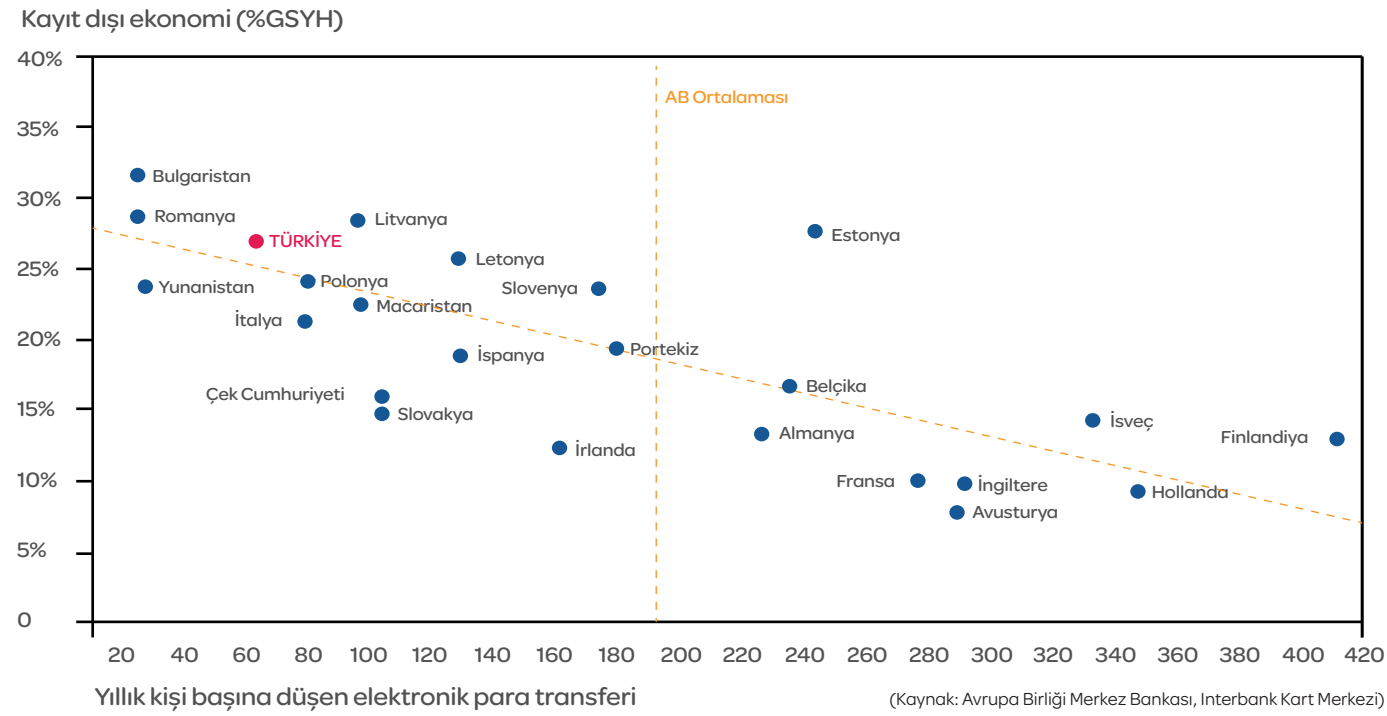
Ezcümlle, bu dokümanda yazılı olan tüm önermeler yakın gelecekte küresel ticaretin ne yönde gelişeceğine ışık tutuyor. Sormamız gereken soru ise şudur:

Türkiye bu dönüşümü gelişmiş ülkelerden sonra mı gerçekleştirecek, yoksa bu dönüşümü bir an önce gerçekleştirip kendi de gelişmiş ülkeler statüsüne mi yükselecek?

Nakitsiz toplum dönüşümü Türkiye için çok daha büyük bir fırsat sunuyor. Örnelemek gerekirse; İsveç ve Norveç'in Türkiye kadar büyük kayıt dışı ekonomi sorunu bulunmuyor ve kişi başına düşen milli gelir Türkiye'nin 6 kat üstünde: Bu ülkelerde eğitim seviyesi çok yüksek olduğu için nüfusun büyük bölümü bankacılık sistemine kayıtlı ve toplumun yastık altı para biriktirmek gibi kültürel bir alışkanlığı da yok. Oysa, Türkiye gibi ekonomik buhran içinde kıvranan bir ülke için bu dönüşüm, ekonomik krizlerin hasarlarını silecek, bizleri varlıklı ve huzurlu bir geleceğe taşıyacak kadar büyük bir değişim vadediyor. Üstelik bu dönüşüme en fazla hazır olan ülkelerin başında geliyoruz. Dijital bankacılıkta pek çok Avrupa ülkesinden daha yenilikçiyiz. Kredi kartı, mobil ödeme, mobil bankacılık gibi dijital altyapıları pek çoğumuz her gün kullanıyoruz. BKM (Bankalararası Kart Merkezi) verilerine göre Türkiye'de 1.729.652 pos cihazı, 79 milyon kredi kartı ve 141 milyon banka kartı bulunuyor.

Artagan, Türkiye'de para harcayabilen, özellikle belli bir yaş üzeri tüm bireylerin bir banka hesabı ile bu hesaba bağlı olarak da temassız ödemeye sahip kredi kartı ve benzeri dijital ödeme aracına sahip olmasını öneriyor. Tüm bireylerin dijital ödeme yöntemlerine sahip olması ve ilave olarak tüm harcamaların da dijital ödeme araçlarıyla yapılmasını sağlamak için iki senelik bir dönüşüm süreci öngörüyor. Bu sürecin sonunda kağıt parayı geri çağırıp, çek/senet gibi para yerine kullanılan değerli kağıtları akıllı dijital sözleşmelerle ikame edip **Artagan'a** geçiş yapılabilir.

Dijital ödeme yöntemlerinin yaygınlaşması başlı başına kayıt dışını küçülten bir etkiye sahiptir. Bu sadece Türkiye'de değil, tüm dünyada geçerli bir hükümdür. Avrupa Merkez Bankası'nın verilerine göre, dijital ödeme yöntemleri ve kayıt dışı ekonomi arasında direkt bir bağlantı bulunmaktadır.

Yukarıdaki grafikteki veriler, kişi başına düşen elektronik para transferi sayısı arttıkça o ülkedeki kayıt dışı ekonominin, milli gelire oranı küçülmeye başladığını gösteriyor. Bu grafik oldukça açık bir biçimde gelişmiş ülke kavramının ne olduğunu da bizlere anlatıyor.

Tüm işlemlerin kayıt altında tutulması ile sağlanan veriler, şirket ve bireylere ilişkin karanlıkta kalmış tüm finansal verileri ortaya çıkartacağı için, **Artagan** ve kayıt dışı ekonominin bir arada yaşama şansı yoktur.

Artagan'da her bir bireyin, esnafın ve şirketlerin gelir/gider tablosu oluşur. Bu tablonun yansıttıkları aşağıdaki soruların cevabını net biçimde verir:

- › **Kişi çalışıyor mu?**
- › **Ne kadar maaş alıyor?**
- › **Ek geliri var mı?**
- › **Üzerine kayıtlı menkul yatırımlar ve gayrimenkuller ne kadar?**
- › **Bu gayrimenkullerden kira geliri var mı?**
- › **Kredisi bulunuyor mu?**
- › **Evli mi?**
- › **Çocuğu var mı?**
- › **Eş ve çocuklar çalışıyor mu? Hanenin toplam geliri ne kadar?**
- › **Aylık birikim yapabiliyor mu?**
- › **Mevcut refah seviyesi ne durumda?**
- › **83 milyon içinde refah düzeyi açısından kaçınıcı sırada bulunuyor?**
- › **Kredi limiti ne kadar?**

Bu mali tabloların çözümlenmesi; adalet, istatistik, göçle mücadele gibi pek çok alt başlıkta Türkiye'nin sorunlarını çözmesini sağlar. Nakit para ve nakit yerine geçen değerli kağıtlar ortadan kalktığında hiçbir kör nokta kalmaz ve tüm para transferleri algoritmalar tarafından denetlenebilir hale gelir. Bu dönüşüm; herhangi bir suçun işlenemediği, yolsuzluğun, krizlerin, fakirliğin olmadığı ve gelirin daha eşit dağıldığı yeni bir geleceğin kapısını aralar.

Ticari Ekosistem

Dijital bir ekosistemi bir asırdır değişmeyen ve kağıt üstündeki belgelere dayanan alışkanlıklarla sürdürmek mümkündür. Ancak bu işleyişin pek akıl karı olduğu söylenemez. Nakit paranın ortadan kalktığı, nakit yerine geçen çek ve senet gibi araçların yerine akıllı sözleşmelerin geçtiği bir ticaret ortamında faturalara, kaşeye veya ıslak imzalara ihtiyaç duyulmaz.

Artagan ise, iki şirket arasındaki mali işlemlerinin kağıt evrak üretmek yerine dijital platformlar aracılığıyla yapılmasını sağlayacak. **Artagan**, tüm şirketlere çevrimiçi fatura oluşturma imkanı veren bir platform sunacağı gibi, şirketlerin kullandığı mevcut muhasebe programlarına da entegre olarak, bu programlar ile çevrimiçi fatura oluşturulmasını sağlayacak.

Artagan ile birlikte Türkiye'deki tüm ürünlerin sınıflandırmaları yeniden organize edilecek. Şirketler faturayı tükenmez kalemle doldurmak yerine, faturada yer alan ürünün ya da hizmetin kodunu girerek fatura oluşturacaklar. Böylece şirketler kendi NACE kodları dışında hizmet veremeyecekleri gibi, sınıflandırılmamış ve ülke içinde satışı onaylanmamış ürünler için de fatura üretemeyecekler.

Ürün sınıflandırma ve Barkod Sistemi

Ülkelerin gelişmişlik derecesini belirleyen bir faktör de o ülkede satılan ürünlerin sınıflandırma disiplini ve barkod kullanımının yaygınlığıdır.

Ürün sınıflandırma, her ürünün bir kategoriye ait olması ve her ürünün benzersiz bir barkod ile tanımlanmasıdır. Bu sınıflandırma doğru yapıldığında, ticaretin kayda alınması kolaylaşır, ithalat ve ihracat bürokrasisi azalır ve ürün sahteciliği, kaçakçılık gibi suçlarla çok daha etkin bir şekilde mücadele edilir.

Artagan, ticarete bir nakit akış disiplini getirerek belirsizlikleri ortadan kaldırmayı ve nakit akışı sebebiyle oluşan krizleri de henüz oluşmadan çözmeyi vadediyor. Finansal krizler akaryakıt sızdıran tankerlere benzerler. Eğer zamanında müdahale edilmezse, sızan akaryakıt denizleri, denizde yaşayan canlıları tehdit etmeye başlar ve nihayetinde temizlenmesi imkansız olur. Oysa bu tehlikeli sızıntıyı kaynağında bulup yok edebilirsek, tüm ekonomiyi zehirlenmekten kurtarabiliriz.

Artagan öngörülebilir bir nakit akışı yaratılmasını sağlayarak ticari koşulların daha çok öngörülebilir ve güvenli olmasını sağlayacak. Bugün hükümet, mali ve finansal disiplin alanındaki beceriksizliğini kurtarma paketleri ile yamamaya çalışıyor. **Artagan’ın** işlediği Türkiye’de ise kurtarma paketleri şirketler batmadan yürürlüğe girmiş ve krizin önünü almış olacak.

Pek çok şirket daha çok kazanmak için değil, varlık mücadelesi verdikleri için kayıt dışı yollara başvuruyorlar. Bu sebeple bu şirketler “vergi kaçırmadan şirketler nasıl ayakta kalacak” gibi soru belirecektir. Eğer tüm şirketler bugünkü vergi oranları ile kuruşu kuruşuna vergi vermek zorunda kalırlarsa çoğu iflas edebilir. Ancak bu tez, mevcut ekosistemde belirmiş bir endişedir ki **Artagan’ın** oluşturacağı yeni ekosistemin şirketlere sağladığı avantajlar, yüklerin çok daha üzerinde olacaktır.

Artagan bugünkünden çok daha düşük vergi ve sigorta primleri ile işleyecek. Tüketimin arttığı, finansal maliyetlerin düştüğü, öngörülebilir bir ekosistem sağlayacak. Kayıt dışı ile kayıt altına girmek arasındaki maliyet uçurumları azalacak.

Özetle, ne bireyler ne de işletmeler için kayıt dışına çıkmanın cezbedici bir farkı kalmayacak. Bu işletmeler çok daha canlı ve sürekli büyüyen bir pazarın parçaları olacaklar. Finansal maliyetleri düşecek, tüketim tabana yayılıp artacağı için pazar paylarını artırmaları pazarın büyümesinin etkisiyle büyüebilecekler.

Büyük Veri, Bilgi ve Ekonomi

Dünya 10 yılı aşkın bir süredir Büyük Veri (Big Data) kavramını tartışıyor. Elde edilen verinin büyüklüğü pek çok şirketin verimliliğini artırdığı için Büyük Veri özellikle teknoloji ve perakende şirketlerinin de başlıca konusu.

Türkiye’deki 83 milyon bireyin ve milyonlarca şirketin mali tablolarının **Artagan’da** toplanması Türkiye’deki ekosistemin işleyişini hızlandırmak ve verimliliğini artırmak adına bize çok değerli bilgiler sunar.

Devlet elindeki veriler ışığında ekonomiye yön verir. Veriler ışığında, vergi oranlarını belirler, büyüme hedefleri ortaya koyar ve bir ekonomi vizyonu hazırlar. Bu veriler günümüzde Türk İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından sağlanıyor. TÜİK bir nevi devletin araştırma ve anket şirketidir. Örneğin, işsizlik rakamlarını bulmak için farklı illerde binlerce kişi ile anket yapar. İşleri olup olmadığını , eğer işsizlerse iş arayıp aramadıklarını sorar.

Bu veriler sonucunda da örneklemeler üzerinden bir sayı bulur. Ancak anket verisi ile gerçek veri birbirinden farklı kavramlardır. Araştırma şirketlerinin seçim sonuçlarını ıskalaması gibi TÜİK’in de enflasyon ve işsizlik oranlarını ıskalaması çok olasıdır. Artagan ise gerçek ve anlık veriler sağlayacak bir platformdur. Artagan, TÜİK’in siyasetin gölgesinde yaptığı istatistikler yerine enflasyon, yoksulluk sınırı, işsizlik, sığınmacı sayısı gibi indikatörler gerçek verilerle oluşturulacak ve ortaya çok daha net bir Türkiye manzarası çıkarır.

İstatistik bilimine saygı duymakla birlikte gerçek verinin önemini şu anekdot ile anlatmak yerinde olur.

“İstatistik bir tam tavuk yiyen ile bir aç insanı, yarımşar tavuk yiyen iki kişi olarak gören bilim dalıdır”

Devleti yönetenler de büyüme rakamlarını önemser. Aç kalan milyonlarca kişi ile varlık içinde yaşayan bir kitle aynı sepette toplanır ve Türkiye’nin refahı olarak tanımlanır. Varlıklı kesimin serveti büyüdüğünde, tüm Türkiye’nin kalkındığı gibi bir illüzyon oluşur. Tam da bu genelleme sebebiyle, yakacak odunu olmadığı için bebeğiyle soğuktan donan annenin dramı bilinmiyor ve dolayısıyla bu acılar engellenemiyor. Sokakta kucağında çocuğu ile dilenenlerin gerçekten ihtiyaç sahipleri mi yoksa büyük bir kayıt dışı varlığı yöneten bir çete mi olduğundan emin olamamamız da bu sebeptendir.

Gerçek veri herkesi biricik olarak görüp değerlendirmemizi sağlar. Yani, tam tavuk yiyen insanı da aç insanı da biliriz. Gerçek verilerle çalıştığımızda, vergi oranlarını, bütçeleri, teşvikleri, gelecek vizyonumuzu çok daha sağlıklı bir şekilde oluşturabiliriz. Açlığın, fakirliğin, suçların, aile dramlarının önüne geçebiliriz. Oysa, bugün Covid salgını sebebiyle mağdur kişi sayısını net olarak bilmiyoruz. Hangi sektöre ne kadar destek vermemiz gerektiğini ölçemiyoruz. Ucuz kredilerden ihtiyacı olanlar mı yararlanıyor bilmiyoruz.

Gerçek veri kadar anlık verinin de altı çizilmelidir. Aylık anketler yerine, anlık görebileceğimiz enflasyon, dış ticaret, işsizlik oranları gibi veriler devletin gerektiğinde çok daha hızlı hareket etmesini sağlar. Olası riskleri önceden görebilmek, haftalar ve hatta aylar gibi çok önemli bir zaman avantajı kazandırır. Krizler henüz kuluçka evresinde engellenebilir. Herhangi bir sektördeki çıkmazı belki daha sektörün temsilcileri bile farkına varmadan **Artagan** farkına varabilir ve böylece sektörler krize girmeden önlem alınabilir. Merkez Bankası, **Artagan’ın** çıkartacağı simülasyonlar sayesinde aldığı her kararın etkisini, hesaplayabilir hale gelir.

Olası bir deprem güncel teknolojiler ile en erken 30 saniye öncesinde saptanabiliyor. Bu 30 saniye evin daha güvenli bir yerine geçmeniz veya açık alana çıkmanız için hayati öneme sahip. Depremleri bir saat öncesinden bilebilmemiz durumda ise, bu bir saatlik süre herkesin binaları boşaltıp güvenli bir alana taşınması için yeterli olurdu. Ya bir gün öncesinden bilebilsek? O zaman pek çok kişiye gerekli erzaklarını toplaması için yeterli süre vermiş olur; arama kurtarma, ambulans ve itfaiye gibi hizmetleri organize eder, depremde en riskli bölgeleri de boşaltacak kadar süreye sahip oluruz.

Peki ya bir hafta öncesinden bilebilsek? O zaman şehri büyük oranda boşaltıp, hastaları başka illere nakle-dip, deprem sonrası yaşanabilecek yıkımı süratle düzelterek iş ve makine gücünü bu ile nakledebilirdik. Ekonomide yaşanan depremler de kalıcı hasarlar bırakır. **Artagan** olası ekonomik depremlere karşı bir erken uyarı vazifesi görerek, depremi engelleyebileceği gibi, olası hasarları da en aza indirgeyecektir.

Artagan'ın gerçek veriler üzerinden derlediği simülasyon yeteneği bütçe belirleme veya bütçeyi harcama aşamasında birbirinden farklı alternatifler ortaya çıkartır. İşçi ve memur ile yapılan zam görüşmelerine yeni bir boyut katar. İşçi, memur ve asgari ücrete yapılacak zamların olası sonuçları ve ekonomiye pozitif ya da negatif etkileri simule edilebilir.

Öngörülebilir Ekonomi ve İstikrar

Gerçek ve anlık veri TCMB açısından da paha biçilemez bir veri kaynağıdır. Merkez Bankası'nın görevi; fiyat istikrarı sağlamak, yani, öngörülebilir ekonomik koşullar yaratmaktır. Fiyat istikrarının önemi büyüktür.

Şirketler yatırımlarını öngörülebilir verilere göre planlarlar. İş dünyası, bir fabrika için sermaye yatırdığında, bu şirketten kaç yıl içinde ne kadar para kazanacağını öngörerek yatırım yapar. Stabil olmayan ekonomile-rde ise uzun süreli planlama bir nevi kumar oynamaktır. Günümüz Türkiye'sinde sermaye sahipleri, değil 10 sene sonrasını, bir sene sonrasını bile öngöremiyor. Bu sebeple sermaye sahipleri, yatırım yapmak yerine paralarını faiz, döviz gibi yatırım araçlarında tutuyor.

İşin psikolojik ve sosyolojik etkileri de üzerinde durulması gereken bir konudur. Krizden muaf bir ekono-mide, yatırım iştahı kaçınılmaz olarak artacaktır. Tüketimin artması ile paranın dolaşım hızının artması ekonominin büyümesine katkı sağlayacaktır.

Herkesin yarının daha iyi olacağına inandığı, korkuların dağıldığı bir ekonomi, refahın ekilebileceği en uygun iklimdir. Artagan'ın ekonomiye sağlayacağı en büyük katkı da Türkiye'de bu güven iklimini hâkim kılmak olacaktır.

Türkiye'nin Bolluk Çağı

Artagan'ın oluşturacağı yeni ekosistem şimdiye kadar hiç yaşamadığımız bir para bolluğu vadediyor.

Geçmişte daha kısıtlı bir para bolluğu 2002 ve 2008 yılları arasında yaşanmıştı. ABD ve AB Merkez Banka-larının çok düşük faizle piyasalara para enjekte etmesi, büyük bir birikimin Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelere akmasını sağlamıştı. Ülkemize ait olmayan bu paranın ülke ekonomisine hatırı sayılır katkılar yaptığını herkes hatırlayacaktır. 2001 kararları sonrası bankaların kredi musluklarını açması ile birlikte hemen her sektörde canlanma yaşanmıştı:

İnşaat sektörü büyük bir atılım yapmış, hizmet sektöründe pek çok yeni şirket kurulmuş, gençlerin kurduğu yeni girişimler kolayca yatırım bulabilmişti. Faizlerin ucuzlaması ve kredi genişlemesi sonucu çok daha kolay bir şekilde ev ve otomobil sahibi olunabilmişti. 2002'de 1.65 olan dolar kuru 2008'e geldiğimizde 1.18 seviyelerine kadar gerilemişti. Döviz fiyatlarının düşmesi ithalatı artırırken, ithalat için ödediğimiz rakamlar azalmıştı. Türk lirasının değerlenmesinin ihracat üzerinde büyük bir baskı yaratacağını düşünüyorduk, çünkü dövizin ucuzlaması Türk malının küresel piyasalarda pahalı olmasına yol açıyordu. 2002'de 100 dolara satılan bir ürünün maliyeti 2008 yılında 140 dolara çıkmıştı.

Fakat, beklenenin tam tersi oldu. 35 milyar dolarlık ihracat 2008 yılına geldiğimizde 121 milyar dolara ulaştı. Şirketlerimiz döviz kurunun yarattığı maliyet dezavantajını verim artışıyla bertaraf ettiler. Kendilerini geliştirerek rekabet ettiler. Şirketlerimiz üretimlerini artırdı, dünyada yeni pazarlara açılacak ekonomik gücü elde etti. Türk lirası bugünkünden 7 kat daha değerli olmasına karşın Türk turizmi de agresif bir şekilde büyüdü. Özellikle İstanbul'da pek çok yeni otel yatırımı yapıldı. Sadece otellerin değil kendi evini Air BnB üzerinden kiralayanların bile para kazandığı bir dönem yaşadık. Ne yazık ki, bu süreç, Türkiye'nin yapısal sorunlarını çözmek yerine, geleni tüketmek yönünde kullanılarak boşa harcanmış oldu.

Artagan 2002-2008 yılları arasında yaşanan bu büyük para bolluğu ikliminin çok daha ötesini, Türkiye'nin kendi kaynakları ile yaratmayı vadediyor. Artagan, küresel ekonomiye bağımlı geçici bir bahar yerine sürekli bir bahar havasını hâkim kılacak. İşte bu, yüz seneye yaklaşan Cumhuriyet tarihimiz boyunca hiç yaşamadığımız bir refah iklimine işaret ediyor.

Geride bıraktığımız yüz yıla yakın zamanda, Türkiye tüm olumsuzluklara rağmen çok büyük yol kat etti. Kendi ağır sanayimizi kurduk, böylece her türlü üretimi gerçekleştiren bir özel teşebbüs ortamına sahibiz. %10'un altında okuma yazma oranına sahip 1923 Türkiye'sinden çok daha ileri seviyedeyiz. Henüz eğitimi toplumun tabanına yayamamış olsak da çok iyi seviyede eğitim veren kurumlara sahibiz. Sayıları bir elin parmağını geçmese de dünya çapında markalara sahibiz. Gelişmişliğin sembolü olabilecek her numuneye sahibiz. Türkiye'de doğup dünyaya açılmış girişimimiz ve dünya çapında bilinen girişimcilerimiz var. Yüksek teknoloji üreten sanayicilerimiz var. Dünyaca ünlü tasarımcılarımız var. Özel sektördeki girişimcilerimiz Türkiye'nin tüm potansiyelini kullanmak için hazırda bekliyor. En büyük ihtiyaçları ise, yatırım için gerekli olan stabil ve planlanabilir bir ekonomi, düşük faizli finansman desteği ve elbette hukukun işlediği bir demokrasi...

Nasıl bir bolluk?

Artagan'ın sağladığı vergi ve sigorta gelirlerindeki artışı tahmin ederken, kağıt üstündeki rakamlardan ziyade ülkenin toplam vergi geliri üzerinden ilerlemek daha ihtiyatlı bir tablo ortaya koyacaktır. **Artagan'ın** amacı Türkiye'nin kağıt üstünde uyguladığı vergi oranlarını olduğu gibi koruyup, daha önce tahsil edilemeyen vergileri zorla tahsil etmek değildir. Türkiye'nin nefes almaya ihtiyacı var ve sağlıklı bir gelir-gider dengesine kavuşmadan, toplum zenginleşmeden yürürlüğe girecek baskıcı bir vergi politikası ne devlet ne toplum ne de iş dünyası için bir kazanca dönüşebilir. Devletle toplum arasında kazan-kazan bir denge kurmak için piyasa dinamiklerinin ulaştığı konfor alanına yakın bir noktada vergi yükü getirmeliyiz. **Artagan'ın** amacı şartları ağırlaştırmak değil şartları hafifletirken eşitlemek, diğer bir deyişle devlet ve millet arasında kazan-kazan bir denge kurabilmektir.

Kağıt üstünde uygulanan vergi oranı ile gerçekleşen vergi geliri arasındaki uçuruma bir örnek vermek gerekirse: Türkiye'de %15 ile %40 oranında değişen gelir vergisi oranları uygulanıyor. Bu oranlara karşın Türkiye'nin gelir üzerinden elde ettiği vergi oranı GSYH'nin sadece %5.9'una denk geliyor, ki bu da bizi 36 OECD ülkeleri arasında en kötü 35. ülke yapıyor. Kayıt dışı ekonomi oranını %8'in altına gerileten ABD'de ise aynı oran %48 seviyesindedir. Maaşlardan kaynağında kesilen gelir vergisini de katarak gelir vergisini geniş bir tanımla hesapladığımızda, gelir vergisinin toplam vergiler içindeki payı Türkiye'de %15 seviyesindeyken, aynı oran ABD'de %80 seviyesindedir.

Vergi oranlarının değişmesi bu tabloyu çok da değiştirmiyor. Eğer vergi oranları ağırlaşır, piyasa daha çok vergi kaçırarak durumu eşitliyor. Dolayısıyla toplam vergi gelirin GSYH'ye oranı olan %20 sayısı devletin uyguladığı vergi oranlarından bağımsız ekonomik şartların varlığı konfor alanıdır. Bundan sonraki tüm hesaplamalarımızı bu konfor alanını zorlamadan yapacağız çünkü Türkiye, ağır vergi oranları uygulamadan da zenginleşebilecek kadar varlıklı bir ülke.

Artagan sonrası ortaya çıkacak gelir artışını kağıt üzerindeki vergi oranları yerine, tüm kaçak ve kayıpların sonucunda oluşan vergi yükü üzerinden hesaplırsak, kayıt dışı ekonominin düşmesi ve finansal sistem dışındaki paranın kayıtlı hale getirmesi sonucunda **Artagan'ın** devlet bütçesine sağlayacağı katkı 300 milyar liranın üzerindedir. Bu 300 milyar lira ile Türkiye'nin pek çok sorununa kaynak yaratabiliriz. Örnek tablo incelendiğinde, henüz 300 milyar liranın yarısının bile harcanmamış olduğu görülebilir.

Proje

EYT Sorununun Çözümü	15 Milyar Lira
Otomonilde ÖTV'nin Kaldırılması*	17 Milyar Lira
2 Milyon İhtiyaç Sahibine gence aylık 750 Lira Gençlik Maaşı	24 Milyar Lira
Akaryakıttaki ÖTV oranının yarıya düşürülmesi	30 Milyar Lira
Düşük gelirlilere indirimli doğal gaz ve elektrik	10 Milyar Lira
Her yıl 2 yeni büyük altyapı projesi	20 Milyar Lira
100 bin yeni öğretmen kadrosu ile yeni biri eğitim seferberliği	8 Milyar Lira
Her yıl 5.000 girişime 1 milyon lira hibe	5 Milyar Lira

*2019 yılı gerçekleşen bütçe gelirleri üzerinden hesaplanmıştır.

Artagan, devlet bütçesine yaptığı katkının yanında, finansal sisteme de 500 milyar üzerinde bir ek mevduat hacmi sağlayacak. Ek olarak, kağıt para halinde ceplerimizde dolaşan 200 milyara yakın nakit para da (emisyon) finansal sistemde mevduata dönüşecek. Mevduat hacminin artması faizlerin düşmesine, faizlerin düşmesi de tüketimin ve yatırımın artmasına sebep olacak. Artagan gerçekleşirse, sağlayacağı katkılar Cumhuriyet tarihimizde hiç yaşamadığımız bir sıçramaya sebep olacaktır. Türkiye küresel ekonomilerdeki para genişlemesi sebebiyle 2004 yılında %9.6, 2005 yılında %9, 2011 yılında da %11.1 büyüdü. Bu rakamlar Türkiye'nin sıçrama potansiyelini gösteriyor. Türkiye gerekli finansmanı sağladığında, coğrafi ve kültürel tüm avantajlarını kullanıp dünyanın en hızlı kalkınan ülkesi konumuna gelebiliyor. Artagan 2004, 2005 ve 2011 yılındaki para bolluğunun çok daha üzerinde bir kaynak sağlamayı vadediyor.

Gelir Dağılımı ve Adalet

Türkiye gelir dağılımında da en sorunlu ülkeler arasında yer alıyor. TÜİK verilerine göre Türkiye'nin en zengini olan %20'lik kesimin toplam gelirden aldığı pay %47,6'dır. Bu tablodan daha vahim olanı ise servetin dağılımıdır. Yıllık gelirdeki adaletsiz dağılım, servet birikiminde çok daha adaletsiz bir koşul doğuruyor. Çok gelir elde edenler servetlerini katlamak için daha çok olanağa sahip. Bunun sonucunda Türkiye'deki servetin %50'den fazlası sadece %1'lik bir kesimin elinde. Küresel ölçekte durumun daha korkunç boyutlarda olduğu açık: Dünyanın en zengini %1'lik kesimin serveti geriye kalan %99'un servetine eşit. Bu denklem, kapitalizmin varlıklı olandan yana işlediğini gözler önüne seriyor.

Artagan'ın derleyeceği büyük veri, sosyal adaletin sağlanması açısından yeni fırsatları da kullanımımıza sunuyor. Türkiye'de geçim sıkıntısı çeken kaç birey, kaç aile var? Ekonomik sebeplerle okuyamayan kaç genç var? Ve hatta; işsizlik sebebiyle çaresizliğe itilmiş, intiharın eşiğinde kaç birey var? Zor durumdaki bireyler veya aileler hangi yük altında eziliyor? Eğer zor durumdaki ailelerin en büyük gider kalemi kira ise, TOKİ tarafından yapılacak projelerde hangi ailelere öncelik tanınacağı listesi de ortaya çıkmış olur. Eğer elektrik gideri çok büyük kalem ise bu ailelere daha ucuz elektrik, su veya doğalgaz satışı yapılabilir. Gıda yardımları ve eğitim burslarında zor durumdaki ailelere öncelik tanınır.

2 TÜİK 2018 Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması
3 Credit Suisse Küresel Servet Veri Kitabı 2014

Artagan gerek devlet yardımları gerek STK yardımları için çok kıymetli bir veri tabanı sunacak. Türkiye'de eğitim bursuna muhtaç gençlerin önem sırasına göre listelenmesi Artagan'ın birkaç saniye içinde size sağlayabileceği bir liste.

Mutlak bir fırsat eşitliği erişilmesi güç bir ütopya olmakla birlikte Artagan'ın Türkiye'yi bu ütopyaya yaklaştıracığı gerçeği de yadsınamaz. Artagan ile kapitalizmin sivri uçlarının törpüleneceğini, ayrıca, zengin ve yoksul arasındaki bu uçurumun daha insafli boyutlara getirileceğini öngörebiliriz. Kaliteli eğitim, her türlü yeni iş modelinin yetişebileceği bereketli bir ekosistem ve ucuz kredi olanakları bugün sadece belirli bir zümreye açık olan girişimciliğin toplumun tüm katmanlarına yayılmasını sağlayacaktır. Asgari ücret standartlarının artması, kayıt dışı istihdamın ortadan kalkması ve devlet yardımlarının gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaşması da gelir dağılımındaki eşitsizliğin azalmasına yardımcı olacaktır. Gelecek kaygısı ortadan kalktığında, zenginliğin ayrıcalığı da eski değerini yitirir...

Yaşlanınca kimseye muhtaç olmadan yaşayabileceğini bilmek... Çocuklarının iyi eğitim alacağını, potansiyellerini açığa çıkaracak işler bulabileceklerini ve onların da kimseye muhtaç olmadan yaşayacaklarını bilmek... Zenginlik aslında bu değil midir?

Özerk Mali Denetim Kuvvetler Ayrılığı ve Blok zinciri

Artagan'ın başlangıcı bundan uzun yıllar öncesine gidiyor. O günlerde bir ütopya olarak başlayan proje, zaman içinde gelişti ve dünyadaki gelişmelerin paralelinde her geçen gün daha gerçek olmaya başladı. **Artagan'ın** uzun yıllar boyunca beklemesindeki ana sebeplerin ardında demokrasi ve veri güvenliğine ilişkin kaygılar vardı. Temel sorun, Türkiye'deki tüm bireylerin ve şirketlerin mali tablolarının toplandığı bu veri merkezinin kötü niyetle kullanılması ihtimaliydi. Bu sorunu mevcut hükümet penceresinden ele alırsak, devlet yapısındaki her oluşumun kötüye kullanılabileceği sonucuna ulaşırız. Geçtiğimiz 17 senede; TSK, Emniyet Teşkilatı, yerel yönetimler, adalet kurumları, insani yardım kuruluşları ve Merkez Bankası'nın özerkliği dahi kötüye kullanıldı. Seçmenin kredisini, kuvvetler ayrılığını ortadan kaldırmak ve tüm kuvvetleri kendi elinde toplamak için kullanan mevcut hükümet ile **Artagan'ın** ortak bir noktada kesişmesi demokrasi ve kuvvetler ayrılığı açısından söz konusu bile değildir. **Artagan** 21. yüzyıla ait bir vizyondur, ancak, ne yazık ki, hükümetin demokrasi vizyonu ise 19. Yüzyıl seviyesindedir.

Artagan, ancak devlete olan güvenin sağlandığı bir ortamda işleyebilir. Bu güveni sağlamanın baş koşulu da hukuk ve adalete olan inancı sağlamaktır. Ayrıca, bu güvenin toplumun bir kısmını değil tamamını etkisi altına alması gereklidir. Çünkü, güven duygusunun zedelenmesi, ekonomik dengeleri alt üst ettiği gibi, büyük değişimlerin gerçekleştirilmesini de imkansız kılar. Bu sebeple **Artagan**, toplumsal uzlaşmanın bir ürünü olarak hayata geçmelidir. Elbette kuvvetler ayrılığını yeniden tesis eden ve bireysel hak ve özgürlükleri güvence altına alan yeni bir anayasa ile birlikte.

Özerk Mali Denetim

21. Yüzyılda kuvvetler ayrılığının tesis edilmesi için, kalıpların dışında önermelere ve cesur adımlara ihtiyacımızın olduğu çok açıktır. **Artagan'ın** özerk mali denetim modeli de bu cesur adımların en başında yer alıyor.

Birkaç yıl öncesine kadar bazı sorulara ilişkin kesin bir çözüm bulunmuyordu. Örneğin, bu denli büyük bir verinin bir kuruma emanet edilmesi kuvvetler ayrılığına aykırı değil midir? **Artagan** Türkiye'deki tüm gelir sahiplerini denetlerken, **Artagan'ı** kim denetlemelidir? Ancak, 2014 yılında hayatımıza giren blok zinciri kavramı ile, **Artagan** için yepyeni bir pencere açıldı...

Blok zincirini veri kaydetmenin evrimleşmiş bir metodu olarak tanımlayabiliriz. Mevcut veri tabanları, verinin merkezi bir kaynaktan depolanması prensibine dayanır. Blok zinciri ise, ağdaki her bir katılımcının kendilerine ait bir hesap defteri kopyasına sahip olmalarını ve ağdaki tüm katılımcıların da bu defterleri görebilmelerini sağlar.

Merkezi veri tabanlarında kayıt tek bir kaynaktan tutulur. Eğer bu veri tabanına sahipseniz, kayıtları değiştirme, kayıtlar üzerinden istediğiniz bilgilere erişme şansına da sahip olursunuz. Ayrıca bir bilgisayar korsanının bu kayıtları tahrip etmesi için tek bir veri tabanına sızması yeterlidir. Merkezi veri tabanı kullanan kurumlar bu sızmalara karşı her türlü güvenlik önlemini alıyor olsalar da blok zinciri çok daha gelişmiş bir güvenlik sunar.

Blok zinciri bir kayıt tutarken bunu tek bir bilgisayarın işlemiyle değil, sistemde kayıtlı olan tüm bilgisayarların şahitliğinde yapar ve kayıtlar ağda yer alan tüm bilgisayarlarda eş zamanlı olarak oluşur. Oluşan bu veri kaydını, yani bloğu değiştirmek için tek bir bilgisayara sızmak yeterli değildir. Veriyi değiştirmek için o bloğa şahitlik eden bilgisayarların yarısından fazlasını aynı anda ele geçirip aynı anda kayıtları değiştirmek gerekir ki bu günümüz teknolojisi ile imkansız bir çabadır.

Artagan, Private Blockchain olarak da bilinen kapalı devre ve limitli paydaşa sahip bir blok zinciri üzerinde çalışır. Kuvvetler ayrılığı, üretilecek şifreli anahtarlar ile sağlanır: Kuvvetler ayrılığı için kaç adet anahtar ile sağlanacaksa o kadar sayıda anahtar üretilir. Yapay zeka algoritması bu anahtarlar bir araya gelmeden değiştirilemez. Verilerin şifresi bu anahtarlar bir araya gelmeden kırılmaz. Böylece **Artagan'ın** hedeflediği kuvvetler ayrılığı prensibi henüz işin en başında, veri kaydı aşamasında sağlanmış olur. Bir füze fırlatmak için en az iki kişinin anahtar çevirmesi gerektiği gibi Artagan'ın fonksiyonları da ağındaki paydaşların anahtarları çevirmesiyle hayata geçebilir. Bu kapalı devre yapıda herhangi bir **Artagan** çalışanının sisteme giriş yapıp dışarı veri çıkarması da mümkün değildir. Çıkarabileceği veri, diğer paydaşların anahtarlarını içermeyeceği için anlamsız bir veri olacaktır.

Bu bölümün başında bir sorudan bahsetmiştik: **Artagan'ı** kim denetleyecek?

Blok zinciri yapısı bu denetimi mümkün kılar. Hem de insan faktörünü dışarıda bırakarak.

Artagan, yolsuzluğa, vergi kaçırmaya, düzensizliğe, verimsizliğe karşı geliştirilmiş sistemsel bir çözümdür. Çözümün kişiler yerine sisteme bağlı olması, ülkeyi kim yönetirse yönetsin sistemin işler olmasını sağlar. Sistemin işleyişi tüm toplumun bir düzen içinde yaşamasını sağlar. **Artagan** suçluları yakalayıp cezalandıracak olan değil, bizi suç işlemekten alıkoyacak o düzenin adıdır.

Ya Sonrası?

Artagan uzun yıllardır beklediğimiz bir bolluk dönemini vadediyor. Ancak bu sefer bu bolluk döneminde geçmiş hatalarımızdan ders almalı ve har vurup harman savurmadan, geleceği kurgulamak adına hızlıca yapısal reformlara yönelmeliyiz.

Artagan'ın sağlayacağı para bolluğu kaçınılmaz olarak tüketimi artıracaktır. Bu tüketim artışı, ihracattan önce ithalatı artırarak Türkiye'nin dış ticaret açığını hızla yükseltme gibi bir riski içinde barındırır.

Kaynaklarımız artacağı ve ekonomi büyüyeceği için bugünkünden çok daha yüksek dış ticaret açığını göğüsleyebilecek konuma erişecek olsak da sürekli ve sağlıklı bir büyümenin temellerini atmak için kısa zamanda Türkiye'yi ithal ettiğinden daha çok ihracat yapan, yani cari fazla veren bir ülke konumuna taşınmalıyız. Türk lirasının değerini korumak ve ekonomimizi krizlere karşı dirençli kılmak adına buna mecburuz.

Yapılacaklar listemiz çok maddeden oluşan yoğun bir liste: Türk şirketlerine küresel arenada avantaj sağlamak, girişimciliği arttırmak, teknolojiye ve marka değerine yatırım yapıp Türkiye'yi fason üretimden katma değerli üretime taşımak, ileri mühendislik, genetik, tıp, sanat ve daha pek çok alanda yetkin bir insan kaynağı oluşturmak gibi uzun bir listemiz var. Bu maddelerin her biri ayrı bir reform başlığıdır.

Türkiye'yi teknoloji geliştiren katma değerli ürün üreten, vasata razı gelmeyen bir ülke konumuna taşımamız için yine cesur bir adım atmak zorundayız. İyileştirilmiş ve Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem ile başladığımız, **Artagan** ile devam eden çalışmalarımız yakın zamanda yeni çözüm önerileri ve yeni vizyonlar ile devam edecek.

Önce siyaseti değiştirecek, sonra iktidarı değiştirecek ve sonunda Türkiye'yi değiştireceğiz.

Saygılarımızla...

artagan